

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. [jméno] [příjmení] a soudců JUDr. Ivany Wolfové a JUDr. Radima Novotného ve věci

žalobce: [osobní údaje žalobce]
bytem [adresa]
zastoupený advokátem Mgr. [jméno] [příjmení]
sídlem v [obec a číslo], Národní [číslo]

za účasti vedlejšího účastníka na straně

žalobce: [osobní údaje žalobce]
bytem [adresa]
zastoupený advokátem Mgr. et Mgr. [jméno] [příjmení]
sídlem v [obec a číslo], [ulice a číslo]

proti

žalovanému: [osobní údaje žalovaného]
bytem [adresa]
zastoupený advokátem JUDr. [jméno] [příjmení], Ph.D.
sídlem v [obec], [ulice a číslo]

o zaplacení 5 000 000 Kč s příslušenstvím a odměnou, o odvolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2021, č. j. 53 Cm 47/2020-156

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se zrušuje a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem ponechal soud prvního stupně v platnosti směnečný platební rozkaz téhož soudu ze dne 14. 9. 2020, č. j. 53 Cm 47/2020-14, kterým vyhověl soud prvního stupně žalobě, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení 5 000 000 Kč s úrokem 6 % od [datum] do zaplacení a se směnečnou odměnou 16 666,70 Kč. Nárok je uplatněn ze směnky vlastní vystavené žalovaným dne [datum] na částku výše uvedenou na řad [jméno] [příjmení] se splatností [datum]. Prostřednictvím přívěsku směnky došlo k její indosaci na žalobce.

2. Proti tomuto směnečnému platebnímu rozkazu podal žalovaný včasné námitky, ve kterých uvedl, že spornou směnu nese-psal a nepodepsal. Dále namítl, že [jméno] [příjmení] nemohl směnku indosovat, protože je dlouhodobě nezvěstný. [příjmení] [jméno] [příjmení] je dlužníkem žalobce z několika smének na celkovou částku více než 9 000 000 Kč. [jméno] [příjmení] opakovaně páchá podvody se směnkami, za což je také trestně stíhán. Směnka vznikla pravděpodobně tak, že [jméno] [příjmení] zneužil prázdný list papíru podepsaný žalovaným k podvodnému vytvoření směnky.

3. Žalobce trval na pravosti směnky, což dokládal znaleckým posudkem znalce [příjmení] [jméno] [příjmení]. [jméno] [příjmení] podepsal rubopis před svědky dne [datum].

4. Soud zjistil existenci směnečné listiny tak, jak je popsána v žalobě. Tato směnka byla předložena k placení v advokátní kanceláři právního zástupce žalobce žalovanému, který ji odmítl proplatit s tím, že tuto listinu vidí poprvé a není si vědom, že by ji podepsal. Ze znaleckého posudku soudního znalce [příjmení] [jméno] [příjmení] soud zjistil, že všechny texty a podpisy na sporné směnce jsou originály. Text směnečného prohlášení je psán jedním psacím prostředkem, jiným psacím prostředkem je vyhotoven podpis výstavce směnky a ještě jiným psacím prostředkem je vyznačen rubopis a podpis indosanta na přívěsku. Znalec [příjmení] [příjmení] také dovodil, že v tomto případě nelze určit časové pořadí jednotlivých zápisů na předmětné směnce. Ze závěrů znalce [příjmení] [jméno] [příjmení], jehož znalecký posudek zadal žalobce a z revizního znaleckého posudku PhDr. [příjmení] [příjmení], který zadal soud, bylo zjištěno, že podpis žalobce na předmětné směnce je jeho pravým podpisem. Vyšel také z toho, že [jméno] [příjmení] vystavil žalovanému v letech 2015 až 2017 sedm směnek na celkovou částku 9 252 416 Kč. Z toho vzal za prokázané, že žalobce byl s [jméno] [příjmení] v obchodním styku. Nezjistil z toho však, že by žalovaný podepsal [jméno] [příjmení] prázdné listy papíru. Neprovedl dokazování svědeckými výsledky [jméno] [příjmení] a osob, které měly být přítomny, když jmenovaný směnku indosoval s tím, že toto tvrzení žalobce bylo v řízení prokázáno jinak. Poukázal také na to, že [jméno] [příjmení] je nedosažitelný, když se zdržuje na neznámém místě v cizině. Námitku žalovaného, že směnku nepodepsal, považoval za vyvrácenou znaleckými posudky. Při tom obranné tvrzení žalovaného, že směnka mohla vzniknout následným doplněním jejího textu nad předcházející podpis žalovaného na prázdném listu papíru, považoval soud za opožděnou, když je tato možnost zmíněna až v doplnění námitek. Nezabýval se ani pravostí podpisu indosanta, tedy [jméno] [příjmení], když považoval za podstatné, že směnka žalobci svědčí jako indosatář.

Poučení:

5. Proti tomuto rozsudku se včas odvolal žalovaný a navrhuje jeho zrušení a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Primárně namítá, že mu byla soudem odňata možnost jednat před soudem, jak to zajišťuje čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Žalovaný podstoupil dne [datum] plánovanou ortopedickou operaci, která neměla narušit ani soudem nařízené jednání na [datum]. Když po zmíněném léčebném zákroku žalovaný opouštěl dne [datum] nemocnici, postihla jej náhlá srdeční příhoda, pro kterou byl od 13. do [datum] opětovně hospitalizován. Právní zástupce žalovaného ihned seznámil žalující stranu s tím, že zdravotní stav neumožňuje žalovanému se zúčastnit jednání. Pokoušel se tuto okolnost sdělit i rozhodující soudkyni, ale nezastihl ji. Proto až na jednání dne [datum] doložil lékařské zprávy a navrhl odročení jednání. Soud však přesto tomuto návrhu nevyhověl. Při tom neobstojí důvod, pro který soud jednání neodročil, když uvedl, že veškerá skutková tvrzení mohl žalovaný uvést jen v námitkách. Dále vytyká soudu, že se jen neúplně vyrovnal s námitkou, že žalovaný spornou směnku nese-psal a nepodepsal. Vůbec se nevyrovnal s námitkou, že podpis indosanta není podpisem [jméno] [příjmení]. Okolnosti sepsání směnky měly být prokázány výsledkem [jméno] [příjmení] a JUDr. [jméno] [příjmení], Ph.D., který podle tvrzení žalobce měl být sepsání směnky přítomen. Nepovažuje za dostatečně prozkoumanou odbornou otázku časové následnosti textu směnky a podpisu jejího výstavce. Není také pravdivý závěr soudu prvního stupně, že skutečnost, že směnku indosoval [jméno] [příjmení], byla v řízení prokázána jinak, čímž odůvodnil, proč neprovedl k tomu navržené výsledky. Soud se také nijak nevyrovnal s pochybnostmi ohledně osoby [jméno] [příjmení], který opakovaně prováděl podvodná jednání vůči různým osobám za pomoci směnek a neprovedl k tomu žalovaným navrhané důkazy. Soud se také nevypořádal s okolnostmi vztahu mezi žalovaným a [jméno] [příjmení] a nezhodnotil dostatečně, že to byl naopak [jméno] [příjmení], kdo žalovanému dlužil z několika směnek. Kdyby byl v tomto řízení neprávem uplatněný nárok reálný, mohl žalovaný snadno si své směnečné pohledávky započíst proti žalované pohledávce.

6. Žalobce ve vyjádření k odvolání navrhl potvrzení napadeného rozsudku. Především souhlasí s postupem soudu prvního stupně, když ten jednání neodročil. Předmětem jednání nebyly žádné nové skutečnosti, jež ostatně měl žalovaný uvést již v námitkách. Ke znaleckým posudkům se již

dříve účastníci řízení vyjadřovali k výzvě soudu. Nebyl tedy žalovaný nijak zkrácen na jeho ústavních právech. Dále uváděl, že je nepodstatné, kdo text směnky sepsal. Poukazuje v této souvislosti na směnky vyhotovené na směnečných tiskopisech. Pravost podpisu žalovaného na sporné směnce byla potvrzena několika znaleckými posudky. K vyvrácení námitky, že [jméno] [příjmení] směnku neindosoval, navrhoval žalobce dokazování svědeckými výslechy. Není známé žádné soudní rozhodnutí, kterým by byl posledně jmenovaný uznán vinným z trestných činů, které žalovaný naznačuje. Konečně žalobce poukazuje na to, že směnku nabyl ve smyslu čl. I. § 17 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, v dobré víře a při nabývání směnky neměl žádné pochybnosti o pravosti směnky.

7. Podáním, které bylo soudu prvního stupně doručeno dne [datum], vstoupil do řízení jako vedlejší na straně žalobce [jméno] [příjmení].

8. Odvolací soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které mu předcházelo (§ 212 a § 212a o. s. ř.), aniž k projednání nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.). Vyšel při tom z okolností, ze kterých vycházel již soud prvního stupně.

9. Soudu prvního stupně byla známá Propouštěcí zpráva Kliniky dětské a dospělé ortopedie a traumatologie Fakultní nemocnice v [část obce] ze dne [datum], ze které vyplývá, že žalovaný byl v této nemocnici hospitalizován od [datum] do [datum] z důvodu operačního zákroku. Stejně tak byl soud prvního stupně seznámen s Propouštěcí zprávou Kardiologické kliniky Fakultní nemocnice v [část obce] ze dne [datum], ze které vyplývá, že žalovaný byl od [datum] do [datum] v této nemocnici hospitalizován pro náhlou srdeční příhodu, která ho postihla při odchodu z ortopedického pracoviště stejné nemocnice.

10. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit k prováděným důkazům. Tento předpis zahrnuje několik ústavních práv, která stojí vedle sebe a která se navzájem nijak nepodmiňují. Tato práva nejsou podmíněna ani využitím jiných práv, na příklad práva na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny. Tedy platí, že i v případě, kdy je účastník soudního řízení právně zastoupen, a i v případě, kdy je zcela zřejmé, že žádné dokazování před soudem neproběhne třeba proto, že skutkové okolnosti jsou nesporné a předmětem rozepře jsou výlučně právní otázky, nemění to nic na tom, že i tak má účastník řízení vždy právo se osobně projednání svojí věci zúčastnit.

11. V tomto případě se žalovaný nedostavil k soudem nařízenému jednání z důležitého důvodu, kterým náhlá zdravotní indispozice nepochybně je. Tuto okolnost dostatečně osvědčil. Ostatně soud prvního stupně zjevně neměl o existenci této překážky pochybnost. Včas se žalovaný ze soudem nařízeného jednání omluvil a navrhl, aby jednání bylo z tohoto důvodu odročeno. Vše v souladu s předpisem § 101 odst. 3 o. s. ř. Nelze přehlédnout ani okolnost, že se jednalo o první jednání nařízené v této věci a že žalovaný doposud nekladl průběhu řízení žádné překážky. Nepřichází proto v úvahu ani závěr, že žalovaný nastalé zdravotní situace zneužívá ke zdržování průběhu řízení a že dochází ke zneužívání jeho ústavních a procesních práv.

12. Potom soud prvního stupně neoprávněně zasáhl do ústavních práv žalovaného, když za dané situace nevyhověl návrhu jeho právního zástupce a když nařízené jednání z tohoto důležitého důvodu neodročil. Jedná se tedy o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

13. Je samozřejmě zcela pro existenci zmíněného ústavního práva bezvýznamné, jakou formou soud ve věci rozhodoval. Tedy ani v případě, že je rozhodnuto formou směnečného platebního rozkazu a bez ohledu na to, jaké povahy jsou námitky, které vůči němu žalovaná strana uplatní, nemění to nic na právu žalovaného účastnit se osobně projednávání těchto námitek.

14. Je zcela nesprávný názor, že žalovaná strana musí již v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu uvést veškerá skutková tvrzení. V námitkách musí být definován skutek anebo

skutky, o které hodlá žalovaný následně svoji obranu opírat. Jednotlivé okolnosti, které v námitkách označený skutek doplňují, dokreslují, zpřesňují a podobně, je možné uplatňovat i později. Jedinou podmínkou jejich pozdější použitelnosti je, že nepřekročí meze ve včasných námitkách vymezeného skutku.

15. Vedle této zásadní vady, je nutno soudu prvního stupně vytknout, že nepřipadně zredukoval námitku žalovaného, nakolik ten namítal, že popírá, že by směnku, která je uplatněna žalobou žalobce sepsal a podepsal, pouze na otázku pravosti podpisu. Žalovaný nenamítal pouze nepravost podpisu výstavce sporné směnky. Namítal, že by vůbec takovou směnku podepsal, a ostatně vůbec kdy jakou směnku podepsal. Tedy námitka jasně stojí na tom, že žalovaný se pod žalovanou směnku nepodepsal.

16. Co do vymezení obranného skutku se jedná o námitku nepochybně odůvodněnou. Je nutno si uvědomit, že je-li zde jakákoliv listina, o které žalující strana tvrdí, že ji žalovaná strana podepsala, ale ta je přesvědčena, že zcela jistě takovou listinu nepodepsala, nemůže takový žalovaný nijak vědět, jak vlastně taková listina vznikla. Při tom možnosti, jak k tomu případně nekorektně došlo, je představitelná celá řada. Nelze tedy od žalobce rozumně žádat, aby věděl a označil konkrétní postup, který vedl ke vzniku takové listiny. Jednou z možností, jak taková listina vznikla, samozřejmě je, že někdo se pokusí podpis žalovaného na listině napodobit. Lze si ovšem také představit, že pravý podpis bude mechanicky přenesen z jiné listiny na listinu spornou. Stejně tak si ovšem lze představit rovněž to, že někdo nad pravý podpis žalovaného následně vyhotoví směnečné prohlášení. Všechny tyto možnosti, s tím, že nejde samozřejmě o výčet konečný, byly-li by prokázány, mohou vést k závěru, že je důvodná námitka, že žalovaný předmětnou směnku nepodepsal.

17. Není nijak významné, že důsledkům jednotlivých nekalých technik, které by mohly vést ke vzniku nepravé směnky, mohou být uvažovány v různých ustanoveních zákona směnečného a šekového. Tak vada spočívající v nepravosti podpisu je otázkou materiální neplatnosti podpisu ve smyslu čl. I. § 7 zákona směnečného a šekového, který se podle čl. I. § 77 odst. 2 stejného zákona použije i pro směnku vlastní. Následné dotvoření směnky nad podpis před tím na listinu připojený spadá pod předpis čl. I. § 69 téhož zákona, který se použije pro směnku vlastní podle čl. I. § 77 odst. 1 uvedeného zákona a který stanoví, že pro práva a povinnosti ze směnky je rozhodný stav, ve kterém listiny byla v době, kdy se na ni žalovaný dlužník podepsal. Jestliže podepsal listinu, která v té době neobsahovala směnečné prohlášení, skutečně směnku nepodepsal a není proto touto listinou směnečně zavázán.

18. Potom poukaz žalovaného, který na znalecká zjištění o pravosti jeho podpisu na sporné směnce reagoval tím, že nadhodil možnost následného dotvoření směnky nad jeho podpis, nevybočuje z okruhu včasné námítky, že směnku nepodepsal. Proto se bude muset soud i s touto možností vyrovnat.

19. K tomu je ovšem nutno podotknout, že vydávání takových blankolistin sice není záležitostí zcela raritní. Jde o postup občas uplatňovaný. Naproti tomu ovšem není zcela běžné, aby kdokoliv vydával do oběhu takové blankolistiny, nebyl-li by pro to důležitý důvod. Z toho vyplývá, že žalovaný nutně musí vědět, zda, kdy, proč a komu případně takovou listinu nebo listiny vydával. Nestačí jen hypotetická možnost, že se tak snad mohlo stát. V tomto směru bude nutné, aby žalovaný další skutečnosti dotvrdil.

20. Stejně jako otázka pravosti směnečného podpisu tak i otázka, jak je nebo není osoba na směnce podepsaná směnečně zavázána ve smyslu uvedeného čl. I. § 69 ZŠS není dotčena předpisem čl. I. § 17 téhož zákona a lze tyto okolnosti uplatnit ve vztahu k jakémukoliv majiteli směnky, i kdyby při nabývání jednotlivé směnky indosací jednal zcela korektně.

21. Tedy první námitka žalovaného opravdu důsledně a bezezbytku projednána a posouzena soudem prvního stupně nebyla. Není ovšem pravdou, že by žalující strana tvrdila, že vyhotovení

směnky se účastnil JUDr. [příjmení] [příjmení], Ph.D., a že by žalobce v této souvislosti navrhoval jeho svědecký výslech. Žalobce pouze tvrdil, že jmenovaný se účastnil indosace směnky a k tomu navrhoval, aby byl vyslechnut.

22. Druhou námitkou žalovaného, kde popírá, že směnku indosoval [jméno] [příjmení], se soud prvního stupně v skutku příliš nezabýval. Není však ani pravdou, že ji ignoroval. Stanovisko k této námitce vyjádřil soud prvního stupně v bodě 20. odůvodnění napadeného rozsudku. Odpovídá sice skutečnosti, že z odůvodnění rozsudku není patrné, z jakých jiných zjištění vyplývá, že spornou směnku skutečně indosoval [jméno] [příjmení], jak ale vyplývá z dále uvedeného, nejde o otázku podstatnou.

23. Zásadní je, že podle čl. I. § 16 odst. 1 ZSS, který se podle čl. I. § 77 odst. 1 stejného zákona použije rovněž pro směnku vlastní, platí, že kdo má směnku v rukou a komu svědčí nepřetržitá řada indosací, je majitelem takové směnky. Toto ustanovení zakládá fikci, kterou nelze účinně vyvracet. Tedy ten, kdo je detentorem směnečné listiny a komu svědčí formálně správná řada rubopisů, je věřitelem z takové směnky. Důkaz opaku nepřichází v úvahu. Potom za situace, kdy žalobce drží spornou směnku v rukou na základě formálně správného rubopisu, nemá smysl dokazovat, zda rubopis skutečně vyznačil [jméno] [příjmení]. I kdyby byl zjištěn opak, nic by to nezměnilo na legitimaci žalobce jako majitele a tedy i věřitele sporné směnky.

24. Dále je nutno zvážit, že oponovat je, s ohledem na výše uvedené, možné jen formální správnosti rubopisu a jeho podpisu. Má-li rubopis náležitosti jak plynou z čl. I. § 12 a 13 ZSS a je-li uzavřen formálně správným podpisem, nelze výše uvedenou fikci prolomit. Předmětný rubopis je nepochybně formálně správný. Pravost podpisu indosanta ovšem nepatří mezi formální znaky podpisu, nýbrž jde o jeho materiální kvalitu. Jde o to, zda formálně správný podpis podepsaného materiálně zavazuje. Podle již zmíněného čl. I. § 7 ZSS, který se zabývá materiální kvalitou podpisů na směnce a který mezi možnými materiálními vadami podpisů příkladmo uvádí i jejich nepravost, ovšem materiální vady podpisů může namítat pouze ten, o jehož podpis se jedná anebo může jednat. Tak žalobci náleží námitka spojená s kvalitou jeho podpisu na směnce jako jejího výstavce, ale nenáleží mu námitky materiální vadnosti podpisu [jméno] [příjmení] na sporné směnce. Materiální vady tohoto podpisu mohl by uplatnit pouze [jméno] [příjmení] sám. Tedy ani námitkou materiální vady podpisu indosanta nelze prolomit shora uvedenou fikci o tom, kdo je majitelem a tedy i věřitelem směnky.

25. Jak uvedeno výše, námitka žalovaného, že spornou směnku nepodepsal, není dotčena ani tím, zda někdo korektně a originálně práva ze směnky nabyt indosací. Kdyby žalobce uplatnil i námitky, které by se mohly v důsledku poctivé indosace ztratit podle čl. I. § 17 citovaného zákona, bylo by nejvýše namístě zkoumat, kdy k indosaci došlo a zda se nejedná o tak zvanou podindosaci, kdy rubopis má podle čl. I. § 20 odst. 1 zákona směnečného a šekového účinky pouhého postoupení pohledávky a kdy je tak originalita nabývání práv ze směnky prolomena. Takové námitky však uplatněny nebyly. Proto ze všech těchto důvodů platí, že zkoumat v této věci cokoliv ohledně indosace sporné směnky nemá význam. Podstatnou je za daných okolností jen otázka, v jakém byla nynější směnečná listina stavu v době, kdy se na tuto listinu žalovaný podepsal.

26. Nakolik žalovaný poukazuje na morální profil [jméno] [příjmení], pak soud v civilním řízení nemůže činit závěry, zda kdokoliv páchá nebo nepáchá trestnou činnost. Významné by mohly být výlučně pravomocná rozhodnutí vydaná soudem v rámci trestního řízení, ze kterých by vyplývalo, že došlo k trestné činnosti a kdo ji spáchal. Konečně taková pravomocná rozhodnutí v trestních věcech, která by se týkala jiných směnečných vztahů, než je tento konkrétní, mohla by mít význam jen zcela pomocný. Jinak by tomu bylo jen tehdy, kdyby se konkrétní trestní řízení zabývalo právě spornou směnkou.

27. Zásadním nedostatkem v této věci je vada řízení, která předcházela vyhlášení napadeného rozsudku. Ta je zásadním důvodem pro jeho zrušení. Nicméně i samo posouzení věci samé není, jak výše uvedeno, zcela bez vad.

28. Napadený rozsudek soudu prvního stupně proto byl odvolacím soudem podle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Praha 16. listopadu 2022

JUDr. Jitka Malá
předseda senátu